

és 22 ezer cédulából álló gyűjtemény a kutató történelmi érdeklődését tükrözi. A kartotékok teljes egészükben Vasváry cikkeivel és a bennük szereplő eseményekkel, intézményekkel és személyekkel foglalkoznak.

A könyvtár szeretne ezen témakörökhöz utalókat készíteni, hogy a keresett információk könnyen megtalálhatók legyenek.

Szécskay György amerikai magyar költő, újságíró nagy szerepet játszott a magyar kultúra Amerikában történő terjesztésében. Jelentős gyűjtemény az ő archívuma is, amely közel 20 ezer személyre vonatkozó név szerinti kartotékból áll.

A könyvtár még egy értékes és teljesen egyéni gyűjteménnyel gyarapodott akkor, amikor az ENSZ könyvtárának és Magyar Kérdés Bizottságának az 1956–62-ig terjedő anyagát örökölte. Ezek az újságok, levelezések, könyvek és füzetek a kutatók rendelkezésére állnak.

A könyvtár több ritkasággal is dicsekedhet, ilyenek pl. Thúróczy János 1488-beli *Chronica Hungariae*-ja, Bonfini *Ungarische Chronicája* 1581-ből és Istvánffy *Historiarum de rebus Ungaricis libri XXXIV* c. műve 1622-ből.

Kétségtelen, hogy a könyvállomány értékes, könnyen használható és bárkinek rendelkezésére áll, de az alapítvány célja nemcsak a könyvek gyűjtése, hanem a kutatás és az egyetemi oktatás előmozdítása is. E célból az alapítvány több könyv és folyóirat kiadását támogatja, köztük az évente négyszer megjelenő *Hungarian Studies Newsletter* és a *Hungarian Reference Shelf* c. folyóiratokat. Az alapítvány elősegítette Kármán Mór angol nyelvű tanulmányának kiadását, anyagi és szakirodalmi támogatást nyújtott Erdély István és Józán Mihály kutatómunkájához.

Az alapítvány második céljához szorosan kapcsolódik az az új szakterület, amely egyre szélesebb körben hódít tért az Egyesült Államokban – nevezetesen a genealógiai kutatás. Ezen a vonalon rendszeresebb kapcsolatokat kívánnak létesíteni az illetékes magyar levéltárakkal, hogy a családfakutatók pontosabb információkhoz jussanak. Az alapítvány rendszeres kiállításokat is szervez mind helyben, mind másutt; ezeken magyar könyvekkel, történelmi és néprajzi tárgyakkal ismerkedhetnek meg a látogatók.

Az amerikai magyar alapítvány jövője igen biztatónak látszik. A közeljövőben a szervezet egy tágas helyiségbe költözik; az új épület lehetővé teszi majd, hogy a könyvtár, a levéltár, az olvasóterem és az állandó múzeumi kiállítás külön-külön kényelmes helyiségekben szolgálja a magyar nép és az amerikai magyarság kultúráját.

A GÖTTINGENI EGYETEMI KÖNYVTÁR (NIEDERSÄCHSISCHE STAATS- UND UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK, GÖTTINGEN) ÉS FINNUGOR ÁLLOMÁNYA

KESZTYÜS, TIBOR

A Göttingeni Egyetemi Könyvtár – teljes nevén: Alsó-szászországi Állami és Egyetemi Könyvtár, Göttingen (Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek,

Göttingen) – a finnugor irodalom hivatalos gyűjtőhelye a Német Szövetségi Köztársaságban.

Intézetünk a harmadik legnagyobb nyugatnémet tudományos könyvtár, kb. 2 millió 800 ezer kötettel. 1734-ben az egyetemmel egyidőben alapították, és az egyetem első kurátora (Gerlach Adolf Münchhausen) nagyvonalú anyagi támogatásának és Christian Gottlob Heyne könyvtárosi buzgalmának köszönhetően a XVIII. században Európa leghíresebb könyvtárává vált. A XIX. századi háborúk és politikai viszályok következtében elvesztette vezető szerepét: Berlinben és Münchenben felépültek az állami könyvtárak, amelyek jelentősége a XIX. században ugrásszerűen megnövekedett. A XX. század első évtizede e vonalon nem hozott változást, és a két világháború közötti időszak sem volt „rózsás”. A második világháború, három bombától eltekintve, melyből kettő a könyvtárat találta el (aránylag csekély károkat okozva) „elrepült” Göttingen felett, így a 40-es évek végén a Deutsche Forschungsgemeinschaft által kezdeményezett gyűjtőköri programban a göttingeni könyvtár, mint egyedüli sértetlen észak-német intézet, közel két tucatnyi témára kiterjedő gyűjtőkörével előkelő helyet foglalt el.

E program alapján 1950-től rendszeresen gyűjtik Göttingenben a finnugor nyelvészeti anyagot, a kisebb finnugor népek irodalmát és nyelvtudományi anyagát. Magyarország és Finnország „kiemelt” országok, amelyektől nemcsak nyelv- és irodalomtudományi anyagot, hanem társadalomtudományi publikációkat, történelmi, szociológiai, gazdaságtörténeti, néprajzi, közigazgatási, oktatásügyi, földrajzi, geológiai, erdészeti és politikai vonatkozású könyveket és folyóiratokat is rendszeresen vásárolunk.

A göttingeni könyvtár nem véletlenül lett a finnugor irodalom németországi gyűjtőhelye, a városnak ugyanis finn és magyar tradíciói vannak. Henrik Gabriel Porthan finn történésznek és nyelvésznek göttingeni kapcsolatai voltak, ezenkívül itt tanult egy egész sor magyar diák, akik közül Heyne, a könyvtár igazgatója, a XVIII. században a Benkő fivéreket kérte meg a megvásárolandó könyvek jegyzékének összeállítására. Így a XVIII. században kialakult magyar gyűjtemény és a Farkas Gyula által vezetett első németországi finnugor tanszék e gyűjtőkör odaítélésénél Göttingen javára billentette a mérleget.

A rendszeres gyűjtés eredményeként kb. 32 ezer finnugor vonatkozású monográfiát (20 ezer magyar, 8 ezer finn, 4 ezer kisebb finnugor népek) és 2000 folyóiratot mondhat magáénak a könyvtár. A gyarapodás évente kb. 1500 kötet: 800–1000 magyar, 400–500 finn és 100 kötet a kisebb finnugor népek irodalmából.

A megrendelés a nemzeti bibliográfiák (Magyar Nemzeti Bibliográfia; Suomen Kirjallisuus; Knižnaja Letopis) és a különböző kiadók ajánlatai alapján történik.

A könyvtár látogatói három nagy katalógusrendszerben találják meg a keresett műveket. A betűrendes katalógus a porosz instrukciók szabályai szerint tárja fel az állományt, míg a szakkatalógusban tudományágak, a tárgyszó-katalógusban pedig – mint egy nagy lexikonban – tárgyszavak alatt található meg a dokumentumok leírásai.

1968-tól a folyóiratállomány katalógizálása számítógépes rendszerben folyik, 1979-től pedig a monográfiákat is – kísérletképpen, a régi rendszer mellett – számítógép segítségével katalógizáljuk, eddig jó eredménnyel. Ennek az eljárásnak az a nagy előnye, hogy a számítógép segítségével pl. az egész magyar anyagot percek alatt „le tudjuk hívni”.